

करिअर कट्टा अंतर्गत महाविद्यालयीन स्तरावर मंत्रिमंडळाप्रमाणे विद्यार्थ्यांची करिअर संसद स्थापन केली जाते. प्रत्येक रविवारी साप्ताहिक सत्र व राज्यस्तरीय अधिवेशनाद्वारे नेतृत्व व कौशल्य विकास होतो. या संसदेतील सदस्यांना करिअर डायरी दिली जाते.

जिल्हा नियोजन समितीद्वारे महाराष्ट्रातील ३५८ तालुक्यांतून प्रत्येकी एक विद्यार्थी प्रतिनिधी निवडून करिअर संधींचा प्रसार व सर्वांगीण विकास साधला जातो.

यातील निवडक विद्यार्थ्यांना दिल्ली अभ्यास दौऱ्याची विशेष संधी दिली जाते.

‘युवकांच्या सर्वांगीण विकासासाठी’ हे ब्रीदवाक्य घेऊन मार्गक्रमण करणाऱ्या करिअर कट्टा या उपक्रमांतर्गत महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये रुची व सहभाग वाढवा, त्यांच्या करिअर विषयी जास्तीत जास्त स्पष्टता यावी या उद्देशाने कमीत कमी नऊ व जास्तीत जास्त ११ विद्यार्थ्यांचा सहभाग असणारी करिअर संसद म्हणजेच एक छोटे मंत्रिमंडळ महाविद्यालयात दरवर्षी शैक्षणिक वर्ष सुरू होण्याच्या सुरुवातीलाच स्थापन करण्यात येते.

- पदवीच्या दुसऱ्या वर्षाला असलेले विद्यार्थी किंवा त्या पुढील विद्यार्थी या संसदेचे सदस्य असतात.
- कमीत कमी ५० टक्के जागांवर मुलींचे निवड करण्यात येते.
- या संसदेतील विद्यार्थ्यांचा कालावधी हा एक वर्षाचा असतो.
- दर रविवारी या संसदेच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले जाते. घेण्यात येणाऱ्या सर्व उपक्रमाची माहिती दिली जाते .

दरवर्षी १५ जुलै जागतिक युवा कौशल्य दिनानिमित्त महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या करिअर संसदेचा स्थापना दिवस असतो. सर्व विभागातील महाविद्यालयामध्ये एकाच वेळी सर्व संसद पदाधिकार्यांना शपथ दिली जाते. जिल्हा नियोजन समितीतील पदाधिकारी या शपथविधी सोहळ्याला अतिथी असतात.

या संसदेमध्ये निवड झालेली विद्यार्थी खालील पदावर काम करतात. ज्यामुळे त्यांच्यामध्ये नेतृत्व गुण हि निर्माण होतात.

१. मुख्यमंत्री	२. नियोजन मंत्री	३. कायदे व शिस्त पालन मंत्री
४. सामान्य प्रशासन मंत्री	५. माहिती व प्रसारण मंत्री	६. उद्योजकता विकास मंत्री
७. रोजगार स्वयंरोजगार मंत्री	८. कौशल्य विकास मंत्री	९. संसदीय कामकाज मंत्री
१०. महिला व बालकल्याण मंत्री	११. सदस्य	

याप्रमाणे पदे दिली जातात. या पदांप्रमाणे त्यांची कार्यपणाली सुद्धा निश्चित केलेली आहे. महाविद्यालयातील नवीन ऍडमिशन घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हे ऍप कसे वापरावे याबद्दल संपूर्ण माहिती देण्यासाठी किंवा करिअर कट्टाच्या उपक्रमाची माहिती देण्यासाठी ही करिअर संसद कार्य करते.

पदाधिकारी सभा -

• करिअर संसदेमध्ये निवड झालेल्या सर्व पदाधिकाऱ्यांची सभा प्रत्येक रविवारी सकाळी आयोजित केली जाते. यामध्ये त्यांना ट्रेनिंग दिले जाते, सोबतच व्यक्तिमत्त्वाला विकासाला चालना देणारे नेतृत्वगुण यावरही व्याख्यान व विविध नवनवीन कौशल्याविषयी माहिती या सभेच्या माध्यमातून दिली जाते.

• जिल्हा नियोजन समिती मध्ये असलेल्या पदाधिकाऱ्यांची सभा प्रत्येक शुकवारी आयोजित केली जाते. प्रत्येक जिल्हातील सगळ्या तालुक्यामधील सभासद यात असतात. त्या त्या जिल्हातील सुविधा आणि कमतरता यावर जिल्हा नियोजन समिती सदस्य माहिती देत असतात. त्यानुसार उद्योगाविषयी, करिअर पाथ निवडण्यासाठी त्यांना मार्गदर्शन केले जाते. जिल्हामध्ये होणाऱ्या प्रत्येक उपक्रमासाठीची तयारी जिल्हा नियोजन समितीमार्फत सभेमध्ये माहिती देवून केली जाते.

करिअर संसद अधिवेशन बारामती -

दरवर्षी करिअर संसदेचे अधिवेशन बारामती येथे तीन ते चार जानेवारी या कालावधीमध्ये आयोजित केले जाते. यामध्ये पर्सनॅलिटी डेव्हलपमेंट, यूपीएससी, एमपीएससी मधील अधिकाऱ्यांचे व्याख्यान, स्टार्टअप विषयीची माहिती, KVK ला भेट सुद्धा आयोजित केली जाते. संसदेचे जवळपास १००० विद्यार्थी संपूर्ण विभागातून या अधिवेशनासाठी शारदाबाई पवार महिला

महाविद्यालय शारदानगर येथे येतात. अतिशय शिस्तबद्ध पद्धतीने दोन दिवसीय अधिवेशन संपन्न केले जाते.

करिअर डायरी-

या स्पर्धेच्या आणि तंत्रज्ञानाच्या युगात करिअर प्लॅनिंग करणे अतिशय महत्त्वाचे आहे त्यासाठी आपली आवड, आपली कौशल्य आपले छंद याची जाणीव असणे तेवढेच गरजेचे आहे. आपले स्वतःचेच मूल्यमापन करताना आपल्या प्रगतीचे, कौशल्याचे आणि आवडीचे विश्लेषण करणे तेवढेच महत्त्वाचे आहे. आपल्या प्रगतीचे आत्मचिंतन करण्यासाठी करिअर डायरी आपल्याला मदत करते. बरेचदा आपली योग्य क्षमता आणि आवश्यकता याची जाणीव आपल्याला नसते आणि मग करिअर डायरी लिहिताना या सगळ्यांची जाणीव आपल्याला होते आणि आपलीच जबाबदारी आपल्याला कळते. या सगळ्यांचा उपयोग आपल्याला करिअर निवड करण्यासाठी सुद्धा या स्पर्धेच्या युगात होऊ शकतो. संसदेच्या पदाधिकाऱ्यांना करिअर कट्टा माहिती पुस्तिकेमध्ये दिलेल्या दिनदर्शिकेनुसार सगळेच विशेष उपक्रम राबवायचे असतात. या संसदेच्या विद्यार्थ्यांना तर महिन्याला एक अधिकारी किंवा उद्योजक यांची सुद्धा मुलाखत घ्यायची असते आणि तो अहवाल करिअर डायरीमध्ये सादर करायचा असतो.

Plan A- Plan B:

करिअरची निवड करताना प्रत्येकाने योजना अ (Plan A) आणि योजना ब (Plan B) दोन्हीही करणे गरजेचे आहे, कारण एक निवड चुकली तर पश्चाताप न करता दुसरी निवड ही आम्हाला करिअरचा मार्ग दाखवू शकते. प्रत्येक जण यशस्वी होण्यासाठी धडपडत असतो आणि आपले प्रत्येकाचे जीवन आशावादाच्या डोलाच्यावर उभे असते पण प्रत्येकालाच यश मिळतेच असं नाही आणि म्हणून आयुष्याचे नियोजन करत असताना फक्त प्लॅन 'ए' तयार करून चालणार नाही कारण प्लॅन 'ए' मध्ये अयशस्वी झालं किंवा अपयश आले तर पूर्णपणे खचून न जाता आपण आपल्याकडे कायम प्लॅन 'बी' तयार ठेवला तर अडचणीच्या वेळी हाच प्लॅन 'बी' आपल्याला कामी येतो. प्लॅन ए ज्याप्रमाणे ठरवला त्याप्रमाणे पूर्ण झाला नाही याला प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्षपणे अनेक घटक कारणीभूत असतात पण त्यामुळे खचून न जाता आपण आपल्या समोर असलेला प्लॅन 'बी' चा विचार करावा लागेल आणि कुठेही खचून न जाता प्लॅन 'बी' साठी प्रयत्न करावे लागेल. प्लॅन 'ए' आणि प्लॅन 'बी' हे सोबतच करणे आवश्यक असते. आपल्या प्रयत्नांना कष्टाची जोड देऊन आपण प्लॅन बी योग्य वेळी वापर केला तर आपले आयुष्य सरळ साधे आणि सुखकर होईल.

एक महिना एक कौशल्य-

या संकल्पनेमुळे प्रत्येक विद्यार्थ्यांनी शिकतानाच जर दर महिन्याला एक कौशल्य मिळवण्याचा प्रयत्न तर या माध्यमातून आपल्या ज्ञानाची आणि सोबतच कौशल्याची विस्तृत श्रेणी विद्यार्थी विकसित करू शकते. खरं म्हणजे कला आणि कौशल्य दोन्हीही वेगळे आहेत कला ईश्वरी देणगी आहे तर कौशल्य कष्ट करून मिळवायचे आहे पण कलेला कौशल्याचे अंग असावेच लागते आणि म्हणून आपले आयुष्य सुखकर करण्यासाठी व्यावसायिक व्यावहारिक कौशल्य आत्मसात केली तर विद्यार्थ्यांचा जीवन आणि कामाकडे बघण्याचा दृष्टिकोन बदलण्यास या कौशल्यामुळे मदत होईल तर शिकत असतानाच ही नवनवीन कौशल्य विद्यार्थ्यांमध्ये व्यावसायिक क्षमतेसाठी असलेली शिक्षण कौशल्य जर आपण आत्मसात केली त्यावर चिंतन केले तर ही कौशल्य आपल्यामधील असलेली आत्म जागरूकता वाढवून प्रतिभा, मूल्ये आणि रुची वाढवतील व तुम्हाला करिअर निवडण्यास याची नक्कीच मदत होईल.

विशेष भेट आणि मुलाखत-

प्रत्येक महिन्याला विद्यार्थ्यांनी आपल्या क्षेत्रात यशस्वी असलेल्या एका नामवंत व्यक्तीची मुलाखत घ्यायची आहे. मुलाखत हे इतरांचे ज्ञान कौशल्य मिळवण्याचा एक सामान्य मार्ग आहे. मुलाखती द्वारे प्रभावी संवाद आणि इतर विचार कौशल्यांचा सराव करण्यास एक चांगला मार्ग मिळतो. मुलाखत घेताना आपल्या इतर सदस्यांसोबत असलेले टीमवर्क मधील योगदान तसेच ज्या परिस्थितीत आपण आहोत त्याचा विचार करता ती स्थिती समजून घेणे आणि ज्यांची मुलाखत आपण घेतोय त्यांच्या त्यावेळच्या परिस्थितीशी आपण आजची परिस्थिती कनेक्ट करणे त्यामुळे या व्यक्तीच्या जीवनातील संघर्ष तुम्हालाही तुमच्या

आयुष्यातील संघर्षाची जाणीव करून देतील, आणि मग आपल्या संघर्षपेक्षाही ज्या व्यक्तीची मुलाखत घेत आहोत त्या व्यक्तीने आपल्या आयुष्यात भोगलेल्या भोगवट्याबद्दल जेव्हा आपल्याला माहिती होते, तेव्हा आपला संघर्ष संघर्षच राहत नाही. अत्यंत पराकाष्ठेतून, प्रयत्नातून, संघर्षातून यश प्राप्त करणाऱ्या माणसाने ते यश कशाप्रकारे प्राप्त केले, अत्यंत संकटाच्या वेळी त्यांनी कशाप्रकारे निर्णय घेतले, संकटाने कोसळून न जाता त्यावेळी त्याला जीवन जगण्याबद्दलची संघर्षावर मात करण्याची प्रेरणा नेमकी कुठून मिळाली ह्या सगळ्या गोष्टींचे सूक्ष्म कंगोरे मुलाखतीच्या माध्यमातून उलगडले जातात. एखाद्या नामवंत यशस्वी व्यक्तिमत्त्वांचं जीवन आपल्याला संपूर्णतः आकळते. त्यांच्या आयुष्यातील अनेकांना माहित नसलेल्या गोष्टी मुलाखतीच्या माध्यमातून माहित होतात. मुलाखतीतून व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्त्वातील अनेक गुणदोषांची चिंतन चिकित्सा होत असते. ज्या व्यक्तीची मुलाखत आपण घेतो त्या व्यक्तीचा एकूणच आयुष्य प्रवास त्या व्यक्तीचे सर्वांगसुंदर अथवा संघर्षमय असे व्यक्तिमत्व, त्या व्यक्तिमत्त्वातील अनेक सूक्ष्मातीसूक्ष्म पैलू याचे दर्शन अत्यंत कुशलतेने घडविण्याचे काम मुलाखतीच्या माध्यमातून होत असते.

एक महिना एक पुस्तक-

प्रत्येक महिन्याला जर एक पुस्तक किंवा ग्रंथ वाचला तर वाचनाची आवड वाढते आणि नियमित वाचनाची सवय लागते, एवढेच नव्हे तर ज्ञान वाढवण्यासाठी आणि मानसिक क्षमता सुधारण्यासाठी सुद्धा खूप उपयोगी पडते. एका महिन्याला एक पुस्तक वाचल्याने आपले ज्ञान आणि विचारसरणी समृद्ध होऊ शकते तर वाचनामुळे आपण न अनुभवलेलं आयुष्य आपलाला वाचता येते. त्या ग्रंथाचे वाचन करित असताना आपल्यातील नकारात्मक भावना संपुष्टात येतात आणि एक सकारात्मक दृष्टिकोन तयार होतो. आपण ग्रंथामधून जी जीवनमूल्य वाचत असतो अप्रत्यक्षपणे त्या मूल्यांना आपण अंतःकरणात रुजवत जात असतो.

करिअर कट्टाची ही करिअर डायरी विद्यार्थी जीवनात चिंतन करण्याची सवय लावते. आपल्या प्रगतीचे आत्मचिंतन करण्यास करिअर डायरी मदत करते. आपले स्वतःचे मूल्यमापन करताना आपल्या प्रगतीचे आपल्या कौशल्याचे आणि आवडीचे विश्लेषण या करिअर डायरीतून आपल्याला करता येते. कौशल्य, छंद, यशस्वी व्यक्ती, उत्तम ग्रंथ या सगळ्यामुळे नव्याने आपली ओळख आपल्यालाच होते.

बारामती अधिवेशन - महत्वपूर्ण उपक्रम

करिअर ला दिशा देणारा असा करिअर कट्टा चा महत्वपूर्ण उपक्रम म्हणजेच बारामती अधिवेशन .

करिअर संसदेच्या जवळपास १००० पेक्षा ज्यास्त पदाधिकाऱ्यांचे अधिवेशन प्रत्येक वर्षी शारदाबाई पवार महिला महाविद्यालय बारामती येथे ३ ते ४ जानेवारी ला आयोजित करण्यात येते. सर्व विभागातून येणारे विद्यार्थी व त्या त्या भागातील असलेला भाषेतील फरक , त्या भागातील सुविधा यांची ओळख सगळ्यांना होते. सोबतच सर्व धर्म समभाव, राष्ट्रीय एकात्मता ही मूल्य पण त्यांच्यामध्ये रुजवली जाणे हा सुद्धा एक उद्देश या अधिवेशनाचा आहे. एवढेच नव्हे तर अनेक मान्यवरांचे व्याख्यान , त्यांचे अनुभव विद्यार्थ्यांना करिअर च्या दिशेने मार्गक्रमण करतांना उपयोगी पडतात .शिस्त, स्वच्छता, आदर ही सगळी मूल्य रुजवण्या सोबतच व्यक्तिगत विकासाची पायाभरणी या अधिवेशनात केली जाते.

दिल्ली दौरा

करिअर कट्टा या उपक्रमांतर्गत नजरेसमोर राष्ट्र आणि हृदयात महाराष्ट्र असे ब्रीदवाक्य घेऊन विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी दिल्ली दौरा प्रेरणादायी उपक्रम राबविला जातो. या दौऱ्यात निवडक विद्यार्थ्यांना प्रशासन, प्रशासकीय व्यवस्था आणि करिअर संधीबाबत प्रत्यक्ष अनुभव मिळतो व दिल्लीतील निवडक अधिकाऱ्यांची प्रत्यक्ष मुलाखत घेण्याची संधी मिळते. ज्यामुळे करिअर विषयक सकारात्मक जाणीव निर्माण होते.

मा. प्रा. डॉ. वर्षा वैद्य

तायवाडे कॉलेज, कोराडी

सहविभागीय समन्वयक, नागपूर विभाग

